

KİTLE HABERLEŞMESİ ALANINDA ÜLKE ÇIKARLARINA TERS BİR UYGULAMA

Bir merkezden yapılan televizyon yayınlarının geniş bir kesimde izlenebilmesi için birbirinden ayrı iki ağın kurulması gereklidir. Bunlardan biri televizyon vericileri ağı, öteki ise programı merkezden vericilere ulaştıran bir iletim dizgesi ağıdır.

Binlerce kilometre uzaklıktaki noktaları birleştirebilen bu iletim ağı eşeksenli (*co-axial*) kablolar, radyolink dizgeleri, uydu haberleşme dizgeleri yada bunların ikisinin veya üçünün oluşturabileceği karma bir haberleşme dizgesi olabilir.

Ülkemizde bugün televizyon vericileri ile merkezler arasında iletim ağı olarak radyolink dizgeleri kullanılmakta. Radyolink 30 MHz'in üzerinde çalışan, aralarında optik görüş olan noktalara kurulu istasyonlardan oluşan, çok kanallı telefon ve televizyon iletimine olanak sağlayan geniş bantlı bir elektronik haberleşme dizgesidir.

Bir yerden başka bir yere yapılacak bir radyolink bağlantısı için ortalama 50 km aralıklarla birbirlerini gören noktalar seçilir. Başlangıç ve bitiş noktalarına uç (*terminal*) donatımı, aradaki noktalara ise zayıf imi alıp güçlendirerek iletim yönünde yeniden yayınlayan röle donatımı yerleştirilir.

Böyle bir bağlantıyı gerçekleştirebilmek için iç ve dış olmak

üzere iki ayrı harcama gereklidir, iç harcama, optik görüş sağlayan ve genellikle yüksek yerlerde seçilen noktalarda bina, enerji, yol gibi altyapı hizmetlerini sağlamak içindir, iç harcama 1975 yılında geçerli olan fiyatlarla, istasyon başına yaklaşık olarak şöyledir:

Bina	: 1 000 000 TL
Yol (ort. 5 km)	: 1 500 000 TL
Enerji ve başka	: 500 000 TL
Toplam	: 3 000 000 TL

Dış harcama ise yabancı teknoloji ürünü olan elektronik haberleşme donatımı içindir ve istasyon başına 2 000 000 TL dolayında döviz gerektirmektedir. Böylece bir radyolink bağlantısı için istasyon başına yaklaşık 5 000 000 TL lık yatırım gerektiği anlaşılır.

Şehir içi, şehirlerarası ve uluslararası telefon ve telegraf haberleşmesinde artan gereksinimleri karşılamak ve bu hizmetleri yaygınlaştırabilmek için PTT Genel Müdürlüğü radyolink dizgeleri kurmakta ve bunları işletmektedir. Telefon hizmetlerine ek olarak Eylül 1971'den başlayarak merkez televizyon programlarının uzak mesafelere iletimi işi de PTT'nin görevleri arasına girmiştir.

TRT'nin isteği üzerine PTT tarafından önce Ankara-tstanbul-

İzmir arasına kurulan TV radyolink ağı daha sonra Edirne, Çanakkale ve Zonguldak yönlerine doğru genişletildi. Bununla birlikte PTT, merkez televizyon programlarının ülkenin her köşesine iletilebilmesini sağlamak için, kurmakta olduğu radyolink haberleşme ağına televizyon iletimini gerçekleştirecek elektronik donatımları da ekledi. Örneğin 1974 Temmuz¹ unda imzalanan bir sözleşme gereğince merkez televizyon programlarının iletilebilmesi için

- Ankara-Konya-Adana
- Adana-Malatya-Gaziantep
- Konya-Antalya-İzmir
- Ankara-Sivas-Erzurum-Van
- Ankara-Çankırı-Zonguldak - Samsun-Trabzon-Ordu

yönlerine PTT tarafından radyolink ağı kurulması öngörüldü. Bu projenin tümüyle 1978 yılı başlarında gerçekleşmesi bekleniyor.

TV yayını ile ilgili TRT gereksinimlerini karşılamak üzere PTT projeler yapıp gerçekleştirme aşamasına sokarken TRT bazı nedenler göstererek PTT'nin sağladığı bu hizmetin gereksinmeyi karşılamadığını belirtti ve TV yayınlarının uzak mesafelere iletimini sağlamak üzere kendi radyolink ağını kurmak üzere çalışmalara başladı. TRT tarafından ayrı bir radyolink ağı kurulması için öne sürülen nedenler şunlardı:

1. PTT tarafından yapılan projelerin gerçekleşme hızı TV yayınlarının daha geniş bir kesime hızla ulaştırılmasına olanak sağlayamamaktadır.
2. PTT radyolink dizgeleri için yön seçerken uzun mesafe telefon trafiğini gözönüne aldığından, izlenen yönler TV için uygun olmamaktadır.
3. PTT bireysel haberleşme hizmeti sağladığından bir kitle haberleşme aracı olan TV ikinci derecede bir iş olarak kabul edilmekte ve yayınların sürekliliği yeterince güvence altına alınmamaktadır.
4. PTT radyolink ağı ikinci bir TV programının iletimine olanak sağlamamaktadır.
5. PTT bugün bireysel ve kitle haberleşmesi konusundaki yükümlülüklerini gereğince yerine getirememektedir.

Yukarıda sayılan nedenlerden ötürü kendi radyolink dizgesini kurmak üzere çalışmalarına başlayan TRT, ilk olarak Ocak 1975'te imzalanan bir sözleşme ile Ankara-Konya-Adana arasında 40-50 m uzaklıkta yapılan binalar içinde 6 GHz'te çalışan sabit tek yönlü 1 + 1 (bir çalışan kanal+bir yedek kanal) radyolink dizgesini hizmete soktu. TRT Kurumu bundan sonra da;

- Ankara-Kayseri-Sivas-Erzincan-Erzurum-Ağrı-Kars
- Amasya-Samsun-Trabzon
- Adana-Gaziantep-Diyarbakır - Batman
- Antalya-Isparta-Denizli-Muğla-Aydın-izmir

yönlerinde radyolink dizgesi kurulması için gerekli sözleşmeleri yaptı. Bu arada TRT Ankara-Konya-Adana arasındaki dizgeyi gidiş 2 + 1 (iki ayrı TV kanalına bir yedek kanal) ve dönüş 1 + 1 olacak şekilde genişletmek üzere çalışmalarını sürdürmektedir.

Ankara-tstanbul-Edirne arasındaki dizgeyi iki yönlü iki TV kanalı iletecek şekilde genişleten bir sözleşme Mayıs 1975 tarihinde PTT tarafından imzalanmış olup genişletmenin 1978 yılı sonunda tamamlanacağı bilinirken, TRT Kurumu tarafından bu yöndeki dizgenin ikinci program iletmeye elverişli olmayacağı gerekçesiyle 50 000 000 TL dolayında yük getirecek yeni bir proje yapılıyor.

İleri sürülen bu gerekçeler ve bu gerekçelere dayanarak aynı bir hizmetin sağlanması için iki ayrı kuruluş tarafından yatırım yapılması aşağıdaki nedenlerden ötürü haklı görülmez:

1) PTT tarafından yapılan haberleşme dizgeleri projelerinin gerçekleştirme süresi oldukça uzundur. Bunun nedenleri az sayıda teknik elemanla çalışma zorunluluğu ve dış alımlar için gerekli dövizlerin zamanında ayrılamamasıdır. Ülkemizdeki bütün yatırımlarda karşılaşılan bu güçlükler hiçbir kuruluş için yeni değildir. TRT Kurumu da PTT gibi güçlüklerle karşı karşıya olduğu için projelerini daha kısa sürelerde gerçekleştirme olanağını bulması söz konusu değildir.

2) "PTT radyolink dizgeleri için izlenecek yol seçiminde ölçüt uzun mesafe telefon trafiği olduğundan bu yol TV için uygun olmamaktadır " gerekçesine katılma olanağı yoktur.. Çünkü PTT ve TRT radyolink dizgeleri karşılaştırıldığında istasyonların büyük çoğunluğunun yanyana kurulu olduğu görülür. Yanyana kurulu olmayan istasyonlar ise aynı yerleşim birimine ulaşmayı amaçlayan değişik çözümlerdir.

3) "Bireysel haberleşme hizmeti sağlayan PTT için TV iletimi ikinci derecede bir iş olup bu konuda gerekli özen gösterilmemekte ve bu nedenle TV yayınlarının sürekliliği PTT'ce yeterince güvence altına alınmamaktadır" gerekçesine gelince, radyolink ile uzak mesafe haberleşmede telefon trafiğinin TV trafiğine göre önceliğe sahip olduğu gerçektir. Bu durum dünyanın hemen her yanına kabul edilmiş bir ilkedir ve televizyon yayınının sürekliliğini etkileyen olaylar arasında bu durumun katkısı küçüktür.

Bir TV yayınının sürekliliğini sağlayabilmek için;

- salt işletme amacıyla kullanılan yaygın ve seri bir iç haberleşme ağı,
- donatımın niteliğinin ve işlerliliğinin denetlenmesi,
- arızaları uzaktan çözümlenerek onarım süresini kısaltmak için gerekli uzaktan denetim donatımı,
- dizgenin dönemsel olarak koruyucu bakımlarını yapmak için ölçü aygıtları,
- düzeltici bakımları en kısa sürede yapmaya olanak verecek ,büyük bir malzeme stoku,
- bu işlerin tümünü yapacak bir dizi uzmanlaşmış eleman,

gerekmekte, bu ise ayrı ve büyük bir yatırım demektir. TV yayınlarının sürekliliği için gerekli olan öğeler bireysel haberleşme hizmetleri için geçerlidir. Bu hizmetleri yürütmekle yükümlü olan PTT gerekli ek yatırımları da zorunlu olarak yapmaktadır.

Bir yayının sürekliliğini sağlayabilmek için gerekli öğele-

rin bunlar olduğu gözönüne alınırsa Ankara-Konya-Adana arasında TRT tarafından kurulan tek yönlü radyolink dizgesinin istasyonlar arası haberleşme ve uzaktan denetleme olanakları açısından hiç de güvenilir bir dizge olmadığı görülür.

4) Bugün PTT radyolink dizgeleri ikinci bir TV programının iletimine olanak sağlamamaktadır. Ancak ikinci bir program iletimi için haberleşme donatımını satın almak gerektiğinde bu işin ülke çıkarlarına uygun ekonomik çözümü PTT tarafından getirilebilir. Çünkü ikinci bir program iletmek için ayrı bir radyolink ağı kurmak istenildiğinde istasyon başına yaklaşık 5 000 000 TL yatırım yapmak gerekirken daha önceden kurulu bir dizgeyi ikinci bir TV programını iletecek şekilde genişletmek için bu giderin onda biri yeterlidir.

5) "PTT bireysel ve kitle haberleşmesi konusundaki yükümlülüklerini gereğince yerine getirememektedir" gerekçesi bir dereceye kadar haklı görülebilir. Ancak bu durum bir tek Kuruma özgü değildir. Bunun nedenleri ülkemizin politik, ekonomik ve teknolojik sorunlarının içinde aranmalıdır.

Görüldüğü gibi TRT TV iletimi açısından, PTT'nin gerektiği gibi hizmet götüremediğini söylemektedir. Bu sav tümüyle haklı değildir. Ancak bu, ayrı bir radyolink ağı kurmak için, yurt dışına boşuna milyonlarca lira tutarında döviz akıtmak için gerekçe olamaz. PTT bireysel haberleşmeyi sağlamakla yükümlü olduğundan bugün tüm yurda zaten yayılmak zorundadır ve bu yolda yatırım yapmaktadır. Bu durumda televizyonu da içeren radyolink ağı'nın yayılması çalışmalarını PTT'nin yürütmesi' ülke ekonomisi açısından gereklidir.

TV yayınlarının yurdun her köşesine biran önce ulaştırılabilmesi için TRT, PTT'nin henüz radyolink götürmediği yerlere taşınabilir dizgeler kurulmalı ve buralara radyolink kurulduğunda bunları başka yerlere taşıyarak soruna geçici çözüm getirmelidir. Bu ise ancak iki kuruluş arasında kurulacak sıkı bir işbirliği ile sağlanabilecektir.